

*Katarína Čuláková 2010: Příspěvek ke studiu mezolitu v Čechách – Příklad k.ú.
Horní a Dolní Sloupnice, diplomová práce.*

oponentský posudek, vypracoval: PhDr. Mgr. Petr Šída, Ph.D.

Diplomová práce Kataríny Čulákové představuje je založena na zpracování mezolitické štípané industrie z katastru Horní a Dolní Sloupnice. Jeho rozsah – více jak 5000 kusů - je na diplomovou práci abnormální. Vedle množství se autorka musela vyrovnat i s dalšími problémy, které představuje metodika přístupu ke zpracování povrchových sběrů. Práce je členěna logicky. Po úvodu následuje vymezení problematiky a popis metodiky práce. Dále je popsáno přírodní prostředí oblasti a historie a stav poznání mezolitu Čech a východních Čech. Následuje rozbor samotné štípané industrie. Na závěr se autorka zamýšlí nad vypovídací hodnotou souborů pocházejících ze sběrů a nad možnostmi jejich interpretace. Vše zvládla po metodické stránce velmi dobře. Autorka se nebojí zaujmout vlastní stanovisko. V některých aspektech práce spíše připomíná disertační práci. Doufejme, že autorka bude moci v práci na tomto tématu dále pokračovat.

I přes výše uvedené můžeme práci některé drobnosti vytknout. V první řadě se v textu nachází velké množství gramatických chyb. Vzhledem k tomu, že čeština není rodným jazykem autorky, je to pochopitelné, dojem z díla to ale mírně kazí. Drobné chyby jsou v citacích (například Prostředník – Šída 2006 je uvedena špatně, Svoboda 1996 chybí). Celkově by okruh citované literatury mohl být širší (například hroby z Obříství již byly radiokarbonově datovány J. Svobodou).

S některými názory, a metodickými postupy můžeme vést polemiku, či je doplnit. Následující řádky necht' nejsou brány jako kritika, ale jako náměty k přemýšlení pro další práci. Mohou být napsány jenom díky výjimečné kvalitě práce samotné.

O problematice povrchových sběrů bylo napsáno již mnoho. Metoda vyhledávání nalezišť nepřináší informaci jenom o dataci, ale také o poloze artefaktů. Ideálním je v dnešní době kombinace obou metod sběru, protože analytický sběr paradoxně zachycuje předneolitické lokality velmi obtížně.

Problematika tvorby typologického schématu je složitější. Pokud by cílem štípaní měl být retušovaný artefakt, pak i zařazení odpadu výroby do schématu bylo nesprávné (podle analogie s formou, bronzem a hotovým výrobkem). Musíme si uvědomit, že typologické schéma popisu je náš konstrukt popisující statický systém archeologické kultury. K jeho konstrukci můžeme přistupovat různě, a vždy najdeme nějaké paradoxy. Jak zařadit například nedokončenou broušenou sekeru, která byla z velké části vyrobena štípaním, Jako řešení se zdá být obecně schéma pro kamennou industrii, v jehož rámci nacházíme kategorie pro štípanou industrii, ostatní industrii ad. Otloukače a surovina samozřejmě nepatří pod štípanou industrii, ale do kategorie ostatní.

Pojmy nástroj, retušovaný nástroj a retušovaný artefakt jsou termíny, jejichž obsah určujeme my. Jestliže pojem nástroj definuji jako typologický, a ne funkční termín, pak může mít stejnou validitu, jako další dva. Je to otázka tradice a chápání terminologie.

Převzetí cizího typologického schématu není v zásadě na škodu. Při podrobném prostudování zjistíme, že je zcela ztotožnitelné se schématy používanými například

v Polomených horách či v Českém ráji. Problémem je jeho nesrozumitelnost v českém prostředí. Ta způsobuje problémy při srovnávání. Lepší by bylo držet se české terminologie (ta se navíc v textu na mnoha místech objevuje).

Středopaleolitické artefakty jsou podle fotografií (nepřítomnost eolisace) nejspíše hrubotvarou složkou mezolitických kolekcí.

Struktura osídlení patří do oblasti poznání minulých společností. Jakákoli snaha (i když jistě problematická) o její zjištění, popis či predikci výskytu lokalit je nutná. Jak jinak bychom mohli vytipovat lokality nejvhodnější k výzkumu. Poznání struktury osídlení, predikce a terénní výzkum nelze oddělit.

Výběr lokalit pro výzkum je dán především stavem zachování. Stratifikované a málo porušené lokality nacházíme takřka výhradně pod převisy. V otevřeném terénu se takřka nevyskytují. Nejčastěji zde nacházíme situace zcela destruované zemědělskou činností. Archeologický výzkum takových situací nemusí přinést o mnoho více informací, než dobře provedený povrchový sběr (který má v případě kamenné industrie také destruktivní charakter).

Práce plně splňuje (a v některých aspektech i překračuje) nároky kladené na diplomovou práci. Proto navrhuji její klasifikaci známkou **v ý b o r n ě**.

V Lysé nad Labem, 5. 9. 2010

PhDr. Mgr. Petr Šída, Ph.D.

